

Zbornik sudske prakse

Predmet C-109/20

**Republiken Polen
protiv
PL Holdings Sàrl**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Högsta domstolen)

Presuda Suda (veliko vijeće) od 26. listopada 2021.

„Zahtjev za prethodnu odluku – Sporazum između vlade Kraljevine Belgije i vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga, s jedne strane, i vlade Narodne Republike Poljske, s druge strane, o poticanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja, potpisan 19. svibnja 1987. – Arbitražni postupak – Spor između ulagatelja iz jedne države članice i druge države članice – Arbitražna klauzula protivna pravu Unije predviđena tim sporazumom – Ništavost – *Ad hoc* arbitražni sporazum između stranaka u sporu – Sudjelovanje u arbitražnom postupku – Prešutno očitovanje volje te druge države članice za sklapanje tog arbitražnog sporazuma – Nezakonitost”

1. *Međunarodni sporazumi – Sporazumi država članica – Sporazumi koji su prethodili pristupanju države članice Uniji – Bilateralni ugovor o ulaganju između Kraljevine Belgije i Velikog Vojvodstva Luksemburga, s jedne strane, i Narodne Republike Poljske, s druge strane – Učinci tog ugovora nakon pristupanja Uniji – Odredba koja ulagatelju iz jedne države članice omogućava pokretanje postupka pred arbitražnim sudom u slučaju spora s drugom državom članicom – Arbitražna klauzula protivna pravu Unije – Nedopuštenost (čl. 4. st. 3. podst. 1. i čl. 19. st. 1. podst. 2.d UEU-a; čl. 267. i 344. UFEU-a; Sporazum o prestanku bilateralnih ugovora o ulaganju između država članica Europske unije, čl. 4. st. 1.)*

(t. 44.-46.)

2. *Međunarodni sporazumi – Sporazumi država članica – Sporazumi koji su prethodili pristupanju države članice Uniji – Bilateralni ugovor o ulaganju između Kraljevine Belgije i Velikog Vojvodstva Luksemburga, s jedne strane, i Narodne Republike Poljske, s druge strane – Učinci tog ugovora nakon pristupanja Uniji – Spor između ulagatelja iz jedne države članice i druge države članice – Sklapanje ad hoc arbitražnog ugovora između stranaka tog spora – Arbitražni sporazum s istim sadržajem kao i arbitražna klauzula u navedenom bilateralnom ugovoru koja je proglašena ništavom zbog svoje suprotnosti pravu Unije – Nedopuštenost (čl. 4. st. 3. UEU-a; čl. 267. i 344. UFEU-a; Sporazum o prestanku bilateralnih ugovora o ulaganju između država članica Europske unije, čl. 7. t. (b))*

(t. 47.-56. i izreka)

Kratak prikaz

Pravo Unije zabranjuje državi članici sklapanje arbitražnog sporazuma čiji je sadržaj istovjetan ništavoj arbitražnoj klauzuli koja se nalazi u bilateralnom ugovoru o ulaganju između država članica

Nacionalni sud je stoga dužan poništiti arbitražnu odluku donesenu na temelju takvog arbitražnog sporazuma.

Društvu PL Holdings, osnovanom u skladu s luksemburškim pravom, 2013. ukinuto je pravo glasa vezano uz dionice koje ima u poljskoj banci te je naložena njihova prisilna prodaja. Budući da se nije slagalo s tom odlukom Komisije Nadzoru Finansowego (Komisija za financijski nadzor, Poljska), društvo PL Holdings odlučilo je pokrenuti arbitražni postupak protiv Poljske. U tu svrhu, oslanjajući se na bilateralni ugovor o ulaganju (BIT), sklopljen 1987. između Belgije i Luksemburga, s jedne strane, i Poljske, s druge strane¹, društvo PL Holdings obratilo se arbitražnom sudu predviđenom arbitražnom klauzulom koja se nalazi u tom ugovoru².

Dvema odlukama od 28. lipnja i 28. rujna 2017., arbitražni sud proglasio se nadležnim za rješavanje predmetnog spora, utvrdio je da je Poljska povrijedila svoje obveze koje proizlaze iz BIT-a te joj je naložio da društvu PL Holdings isplati naknadu štete.

Tužba za poništenje arbitražnih odluka koju je Poljska podnijela Svea hovrättu (Žalbeni sud u Stockholmu, Švedska) odbijena je. Taj je sud, među ostalim, presudio da – iako je arbitražna klauzula koja se nalazi u BIT-u i prema kojoj spor u vezi s tim ugovorom treba rješavati arbitražno tijelo ništava – ta ništavost ne sprečava državu članicu i ulagatelja iz druge države članice da u kasnijem stadiju sklope *ad hoc* arbitražni sporazum kako bi riješili taj spor.

Odlučujući o pravnom lijeku protiv odluke žalbenog suda, Högsta domstolen (Vrhovni sud, Švedska), odlučio se obratiti Sudu kako bi se pojasnilo protivi li se člancima 267. i 344. UFEU-a sklapanje *ad hoc* arbitražnog sporazuma između stranaka u sporu jer je sadržaj tog sporazuma istovjetan arbitražnoj klauzuli koju predviđa BIT i protivan pravu Unije.

Sud, zasjedajući u velikom vijeću, razvija svoju sudsku praksu na temelju presude Achmea³ i presuđuje da pravo Unije državi članici brani sklapanje takvog arbitražnog sporazuma.

Ocjena Suda

Kao prvo, oslanjajući se na presudu Achmea, Sud potvrđuje da je arbitražna klauzula koja se nalazi u BIT-u – na temelju koje ulagatelj iz jedne države članice može, u slučaju spora koji se odnosi na ulaganja u drugoj državi članici koja je sklopila taj BIT, pokrenuti arbitražni postupak protiv potonje države pred arbitražnim sudom čiju se nadležnost ta država obvezala prihvatiti – protivna pravu Unije. Naime, ta klauzula može dovesti u pitanje ne samo načelo uzajamnog povjerenja između država članica već i očuvanje posebne naravi prava Unije, koje je osigurano postupkom povodom zahtjeva za prethodnu odluku, predviđenim člankom 267. UFEU-a.

¹ Sporazum između vlade Kraljevine Belgije i vlade Velikog Vojvodstva Luksemburga, s jedne strane, i vlade Narodne Republike Poljske, s druge strane, o poticanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja, potpisan 19. svibnja 1987.

² Članak 9. BIT-a

³ Presuda od 6. ožujka 2018., Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158)

Navedena klauzula stoga nije u skladu s načelom lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. prvog podstavka UEU-a te negativno utječe na autonomiju prava Unije zajamčenu osobito u članku 344. UFEU-a.

Kao drugo, Sud utvrđuje da kad bi se državi članici omogućilo da spor koji se može odnositi na primjenu ili tumačenje prava Unije uputi arbitražnom tijelu koje ima ista obilježja poput onog predviđenog takvom arbitražnom klauzulom koja je ništava jer je protivna pravu Unije, sklapanjem *ad hoc* arbitražnog sporazuma čiji je sadržaj istovjetan onomu te klauzule, u stvarnosti bi se zaobišle obveze koje za tu državu članicu proizlaze iz Ugovorâ i, osobito, navedenih članaka.

Prije svega, takav *ad hoc* arbitražni sporazum, u odnosu na spor u okviru kojeg je sklopljen proizveo bi iste učinke kao i predmetna arbitražna klauzula. Svrha tog sporazuma upravo je zamijeniti tu klauzulu, kako bi se održali njezini učinci unatoč njezinoj ništavosti.

Nadalje, posljedice tog izbjegavanja obveza dotične države članice nisu manje teške jer je riječ o pojedinačnom slučaju. Ustvari, taj pravni pristup mogao bi se usvojiti u mnogim sporovima koji se mogu odnositi na primjenu i tumačenje prava Unije, čime bi se opetovano ugrozila autonomija tog prava.

Štoviše, svaki zahtjev za arbitražu upućen državi članici na temelju ništave arbitražne klauzule može sadržavati ponudu za pokretanje arbitražnog postupka te se za tu državu može smatrati da je prihvatila tu ponudu samo zato što je propustila istaknuti posebne argumente kojima se osporava postojanje *ad hoc* arbitražnog sporazuma. Posljedica takve situacije bila bi održavanje na snazi učinaka obveze prihvaćanja nadležnosti arbitražnog tijela pred kojim je pokrenut postupak, a koju je ta država članica preuzela protivno pravu Unije i koja je stoga ništava.

Naposljetku, kako iz presude Achmea tako i iz načela nadređenosti prava Unije i lojalne suradnje proizlazi da države članice ne samo da se ne mogu obvezati da izuzmu iz pravosudnog sustava Unije sporove koji se mogu odnositi na primjenu i tumačenje prava Unije, nego i da su, ako je takav spor iznesen pred arbitražno tijelo na temelju obveze protivne navedenom pravu, dužne osporavati valjanost arbitražne klauzule ili *ad hoc* arbitražnog sporazuma na temelju kojeg je pred navedenim arbitražnim tijelom pokrenut postupak⁴.

Stoga bi svaki pokušaj države članice da otkloni ništavost arbitražne klauzule putem ugovora s ulagateljem iz druge države članice bio protivan toj obvezi da ospori njezinu valjanost te bi stoga mogao dovesti do nezakonitosti same pravne osnove tog ugovora jer bi ona bila protivna temeljnim odredbama i načelima kojima se uređuje pravni poredak Unije.

Slijedom toga, Sud zaključuje da je nacionalni sud dužan poništiti arbitražnu odluku donesenu na temelju arbitražnog sporazuma kojim se povređuje pravo Unije.

⁴ Zaključak koji je potvrđen i člankom 7. točkom (b) Sporazuma o prestanku bilateralnih ugovora o ulaganju između država članica Europske unije (SL 2020., L 169, str. 1.)